

BOOKA.

Knjiga **042**

Edicija **Zapadno od sunca**

RUT OZEKI
PRICA ZA BICE VREMENA

Naslov originala
RUTH OZEKI

A TALE FOR THE TIME BEING

Copyright © Ruth Ozeki Lounsbury 2013.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68
office@booka.in

www.booka.rs

S ENGLESKOG PREVEO
Aleksandar Milajić

LEKTURA
Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA
Dragana Latinčić

PRELOM
Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA
Ivan Benussi

ŠTAMPA
DMD štamparija

Beograd, 2022.

Drugo izdanje

Objavlivanje ove knjige pomogli su fini ljudi iz

Canada Council
for the Arts

Conseil des Arts
du Canada

PRİÇA ZA BİĆE VREMENA

ROMAN

RUT OZEKI

S ENGLESKOG PREVEO
Aleksandar Milajić

BOOKA.

Za Masako,
sada i zauvek

I deo

Jedan drevni mudrac je rekao:

Bíće vremena – stoji na vrhu najviše planine,
Bíće vremena – kreće se po dnu najdubljeg okeana,
Bíće vremena – demon s tri glave i osam ruku,
Bíće vremena – zlatni buda visok šesnaest stopa,
Bíće vremena – monahov štap ili učiteljeva teralica
za muve,¹
Bíće vremena – stub ili svetiljka,
Bíće vremena – svi kusi i repati,²
Bíće vremena – čitava zemlja i šar nebeski.

Zen-učitelj Dogen, *Bíće vremena*³

-
- 1 Jap.: *hossu* – metlica napravljena od konjskog repa, kakvu nose zen-buđistički sveštenici.
 - 2 Jap.: *chōsan rishi* – u doslovnom prevodu: „treći Čoov sin i četvrti Lijev sin“; izraz koji znači „bilo ko“.
 - 3 Eihei Dōgen Zenji (1200–1253) – japanski zen-učitelj, autor dela *Shōbōgenzō* (*Blago istinskog oka darne*), u kome je *Bíće vremena* (*Uji*) jedanaesto poglavlje.

Nao

1.

Ćao!

Zovem se Nao, i ja sam bíce vremena. Znae li šta je bíce vremena? Objasniću vam ako mi date trenutak-dva.

Bíce vremena je neko ko bitiše u vremenu, a to ste vi, i ja, i svako ko je postojao, postoji, ili će postojati. Inače, trenutno sedim u kafícu s francuskim sobaricama u Gradu elektrike Akiba, slušam tužnu šansonu koja svira u nekom trenutku vaše prošlosti, a to je moja sadašnjost, pišem ovo i razmišljam o vama, tamo negde u mojoj budućnosti. A ako čitate, onda možda i vi razmišljate o meni.

Vi razmišljate o meni.

Ja razmišljam o vama.

Ko ste i šta radite?

Držite li se za rukohvat u njujorškom metrou, ili se opuštate u kadi punoj vruće vode u Sanivejlu?

Sunčate li se na peščanoj plaži u Puketu, ili ste kod pedikira u Brajtonu?

Jeste li muško, žensko, ili nešto između?

Da li vam sada devojka sprema slasnu večeru, ili jedete hladne kineske rezance iz kutije?

Ležite li sklupčani, bezosećajno okrenuti leđima supruzi koja hrče, ili čekate da se vaš božanstveni ljubavnik okupa pa da strastveno vodite ljubav?

Imate li mačku i sedi li vam ona sada u krilu? Da li joj čelo miriše na kedrovinu i sladak svež vazduh?

U stvari, uopšte nije bitno, jer će u trenutku kad ovo čitate sve biti drugačije, nećete biti na nekom posebnom mestu,

dokono ćete prelistavati ovu knjigu – koja je zapravo dnevnik o mojim poslednjim danima na zemlji – i pitaćete se da li da nastavite.

Ako odlučite da ne čitate dalje – ma nema frke, ionako niste osoba koju sam čekala. Ali odlučite li da nastavite, onda – čik pogodite šta! – vi ste moj tip bića vremena i zajedno ćemo stvoriti čaroliju!

2.

Uf. Ovo je bilo glupo. Moraću više da se potrudim. Kladim se da se sad pitate kakva bi glupača napisala ovako nešto.

Pa, ja.

Nao.

A Nao sam ja, Naoko Jasutani, što mi je puno ime, ali slobodno me zovite Nao jer me svi tako zovu. Ako ćemo nastaviti ovako da se viđamo, ☺, trebalo bi da vam kažem nešto više o sebi!

Istini za volju, ništa se nije bitno promenilo. I dalje sedim u kafiću s francuskim sobaricama u Gradu elektrike Akiba, Edit Pilav peva još jednu tužnu šansonu, Babet mi je upravo donela kafu i otpila sam gutljaj. Babet je konobarica koja me služi, i moja nova drugarica, a pijem kafu „blu mauntin“, i to bez mleka i šećera, što je neobično za jednu tinejdžerku ali je svakako dobar način da se pije kafa ako imate imalo poštovanja za ta gorka zrna.

Podigla sam čarapu i počejala se iza kolena.

Poravnala sam falte tako da mi sad leže uredno poređane u krilu.

Kosa mi je duga do ramena pa sam je bila zadenuła iza uveta – imam pet pirsinga! – ali sada je puštam da mi ponovo smerno padne preko lica jer otaku⁴ službenik za susednim stolom bulji

4 otaku (お宅) – opsesivni obožavalac ili fanatik, zaludenik za kompjutere, čudak.

u mene i od toga me podilazi jeza, mada mi je istovremeno i zabavno. Na sebi imam školsku uniformu, a po načinu na koji me odmerava jasno mi je da su mu učenice fetiš. Ali ako je tako, šta traži u kafiću s francuskim sobaricama? Mislim, koja dileja!

Ali nikad se ne zna. Sve se menja i sve je moguće, pa ću možda i ja promeniti mišljenje o njemu. Možda će se u narednih nekoliko minuta smeteno nagnuti ka meni i reći nešto iznenađujuće lepo, na šta ću se istopiti od milja uprkos njegovoj masnoj kosi i lošem tenu, i udostojiti se da porazgovaram s njim, a završiće se tako što će me pozvati u kupovinu. Uspe li da me ubedi kako je do ušiju zaljubljen u mene, otići ćemo u prodavnicu i pustiću ga da mi kupi slatki džemperčić, ketai⁵ ili tašnicu, iako očigledno nije parajlija. Posle ćemo u klubu popiti nekoliko koktela, a onda ćemo da šturnemo u neki švalerski hotel s velikim džakuzijem. Posle kupanja, taman kad počnem da se opuštam, vezaće me i navući će mi na glavu najlon kesu u kojoj je bio džemper, a onda će me silovati. Mnogo sati kasnije, policija će pronaći moje beživotno nago telo ispresavijano pod čudnim uglovima kako leži na podu pored velikog okruglog kreveta sa zebraznim dezenom.

Ili će me možda zamoliti da ga malo davim gaćicama dok on odlepljuje od njihovog miomirisa.

Ili se ništa od ovog neće dogoditi, osim u mom i vašem umu, jer, kao što rekoh, zajedno stvaramo čaroliju, makar u ovom trenutku.

3.

Još ste tu? Upravo sam pročitala ovo što sam napisala o otaku službeniku i hoću da se izvinim. Stvarno je odvratno. Nimalo lep početak.

5 ketai (携帯) – mobilni telefon.

Ne bih da steknete pogrešan utisak. Nisam glupača. Znam da se Edit Pilav uopšte ne preziva Pilav. A nisam ni neka od-vratnuša, a ni hentai.⁶ Uopšte nisam ljubitelj hentaija, te ako ste jedan od njih, onda vas lepo molim da ostavite ovu knjigu i ne čitate dalje. Važi? Samo ćete se razočarati i gubiti vreme jer ovo nije tajni dnevnik neke tamo perverzne klinke, prepun ružičastih maštarija i groznih fetiša. Uopšte nije ono što mislite, budući da samo želim pre smrti da ispričam neko-me čudesnu priču o životu moje stočetvorogodišnje prababe, zen-budističke monahinje.

Verovatno mislite da monahinje nisu nešto posebno zani-mljive, ali moja prababa jeste, i to ne na neki pokvaren način. Sigurna sam da ima mnogo pokvarenih monahinja... dobro, možda ne toliko pokvarenih monahinja koliko pokvarenih sveštenika, jer takvih stvarno ima svuda... ali moj dnevnik se neće baviti ni njima, ni njihovim grozomornim ponašanjem.

U ovom dnevniku će biti istinita životna priča moje prababe Jasutani Điko. Ona je bila monahinja, spisateljica i nova žena⁷ razdoblja Taišo.⁸ A uz to i anarhistkinja i feministkinja, i imala je mnogo ljubavnih veza – i sa muškarcima i sa ženama – ali nikada nije bila ni perverzna, ni pokvarena. Čak i ako pome-nem neke njene ljubavi, sve će to biti istorijske činjenice u prilog ženskom rodu, a ne gomila budalaština o gejšama. I zato, ako vam perverzne gadarije pričinjavaju zadovoljstvo, molim vas da zatvorite ovu knjigu i date je svojoj ženi ili ko-leginici jer ćete tako sebi uštedeti mnogo vremena i živaca.

6 hentai (変態) – perverznjak, seksualno izopačena osoba.

7 Nova žena – izraz koji se početkom dvadesetog veka koristio u Japanu da se opiše napredna, obrazovana žena koja odbija ograničenja tradicional-ne podelje zasnovane na polu.

8 Razdoblje Taišo, 1912–1926, nazvano po caru Taišou, poznato i kao Taišo demokratija. Kratkotrajan period društvene i političke liberalizacije, koji se završio tako što su desno orijentisane snage vojnim udarom preuzele vlast, što je kasnije dovelo do uključanja Japana u Drugi svetski rat.

4.

Mislim da je važno jasno odrediti životne ciljeve. A vi? Pogotovo ako vam nije preostalo mnogo života. Jer ako nemate jasne ciljeve, možda će vam ponestati vremena, i kada dođe taj dan, stajaćete na rubu krova visoke zgrade, ili ćete sedeti na krevetu držeći bočicu s tabletama, i pomisliti: Sranje! Uprskala sam! Da sam bar sebi postavila jasnije ciljeve!

Kažem vam ovo jer neću još dugo biti ovde, a vi to treba da znate kako ne biste ništa podrazumevali. Podrazumevanje je bezveze. Kao i očekivanja. Podrazumevanje i očekivanja ubijaju svaki odnos, i zato hajde da ih izbegnemo. Može?

Činjenica je da ću uskoro okončati svoje postojanje, mada možda ne bi trebalo da kažem da ću ga okončati jer to zvuči kao da sam ostvarila sve ciljeve i zaslužila da nastavim dalje, a zapravo sam tek napunila šesnaest godina i nisam postigla ama baš ništa. Niks. Duplo golo. Zvučim li kao paćenica? Nije mi to cilj. Prosto hoću da budem jasna. Možda bi bilo bolje reći da ću napustiti vreme. Napustiti. Bataliti. Pasti iz postojanja. Odbrojavam trenutke.

Jedan...

Dva...

Tri...

Četiri...

Hej, znam! Hajde da odbrojavamo zajedno!⁹

9 Za više razmišljanja o zen-trenucima pogledati prilog A.

Rut

1.

Rut je opazila kratkotrajno svetlucanje, maleni odblesak prelomljenih sunčevih zraka što su se pomaljali iza gomile umršenih smeđih algi, koje je more tokom plime izbacilo na obalu. Prvo je greškom pomislila da je to odsjaj umiruće meduze i malo je nedostajalo da produži. Plaže su ih u posljednje vreme bile prepune, i to onih čudovišnih, crvenih i žarećih, tako da je obala izgledala kao da je izranavljena.

Ali nešto ju je navelo da zastane. Sagnula se i vrhom patike ćušnula alge, a zatim ih bocnula štapom. Raspetljavala je trake vlasi sve dok ih nije razmakla dovoljno da vidi kako ono što je svetlucalo uopšte nije meduza, nego nešto plastično, nekakva kesa. Ništa novo. Okean je pun plastike. Nastavila je da čeprka i na kraju podigla kesu držeći je za jedan ćošak. Bila je teža nego što je očekivala, izgrebana kesa s patent zatvaračem, sva obrasla rakovima vitičarima, koji su se poput osipa prostirali celom površinom. Sigurno je dugo bila u okeanu, pomislila je. Unutra se naziralo nešto crveno, verovatno đubre koje je neko bacio s broda ili ostavio posle izleta ili rejva. More je neprestano gomilalo koješta i odvlačilo natrag – najlone za pecanje, bove, limenke od piva, plastične igračke, tampone, „najke“. Nekoliko godina ranije izbacivalo je odsečena stopala. Ljudi su ih nalazili nasukana na pesku duž čitavog ostrva Vankuver. Jedno su pronašli upravo na toj plaži. Rut nije želela ni da pomisli šta bi moglo da truli u kesi. Bacila ju je dalje od mora, kako bi je u povratku iz šetnje pokupila, ponela kući i bacila u đubre.

2.

„Šta je ovo?“, doviknuo joj je muž iz predsoblja.

Rut je spremala večeru – seckala je šargarepu i razmišljala.

„Ovo“, ponovio je Oliver jer mu nije odgovorila.

Podigla je pogled. Stajao je na vratima kuhinje i mahao izgrebanom kesom, držeći je prstima. Bila ju je ostavila na tremu kako bi je kasnije bacila, ali je posle to potpuno smetnula s uma.

„Ma pusti to“, rekla je. „Obično đubre. Pokupila sam tu kesu na plaži. Molim te, nemoj da je unosiš u kuću.“ Šta ima da mu objašnjava?

„Ali unutra ima nešto“, reče on. „Zar te ne zanima šta?“

„Ne“, odvratila je. „Večera će uskoro biti gotova.“

Ipak je uneo kesu i položio je na kuhinjski sto, truneći pesak unaokolo. Bilo je to jače od njega. Prosto je bio radoznao, voleo je da rastavlja stvari i da ih ponekad ponovo sastavlja. Zamrzivač im je bio pun plastičnih smotuljaka s majušnim leševima ptica, rovcica i drugih životinjica koje je njihov mačak doneo, a sada su čekale da ih Oliver secira i preparira.

„Nije samo jedna“, obavestio ju je, pažljivo otvorivši kesu i spustivši je sa strane. „Ovo su kese u kesama.“

Mačak, kome je toliko kretanja privuklo pažnju, skočio je na sto da pomogne. Nisu mu dopuštali da se penje na sto. Zvao se Šredinger, ali nije se odazivao na to ime. Oliver ga je prozvao Pest, što se s vremenom preobrazilo u Pesto. Nепrestano je pravio štetu, čerečio veverice nasred kuhinje i ostavljao majušne blistave organe, bubrege i creva tačno ispred njihove spavaće sobe, pa se dešavalo da Rut ugazi u njih kad noću bosonoga pođe u kupatilo. On i Oliver su bili dvojac. Kad Oliver pođe na sprat, mačak pođe na sprat. Kad Oliver siđe da jede, mačak siđe da jede. Kad Oliver izađe da piša, mačak izađe da piša. Rut ih je gledala kako proučavaju sadržaj plastičnih

kesa. Namrštila se očekujući vonj trule hrane za izlet, ili nečeg još goreg, koji će uništiti miris večere. Supa od sočiva. Za večeru su imali supu od sočiva i salatu, i upravo ju je bila začinila ruzmarinom. „Možeš li da seciraš svoje đubre na tremu?“

„Ti si ga donela“, reče on. „Pored toga, mislim da ovo nije đubre. Previše je uredno spakovano.“ Nastavio je da skida omote kao da je forenzičar.

Rut je omirisala vazduh, ali mogla je da oseti jedino miris peska, soli i mora.

Oliver najednom prasnu u smeh. „Pogledaj, Pesto!“, reče. „Ovo je za tebe! Kutija *Helou Kiti!*“

„Molim te!“, reče Rut, sad već očajavajući.

„Unutra ima nešto...“

„Ozbiljno ti kažem! Nemoj da je otvaraš ovde. Nosi to na polje...“

Ali bilo je prekasno.

3.

Poravnao je kese i naslagao ih od najveće do najmanje, a zatim razvrstao sadržaj na tri uredno odvojena dela: mali svežanj rukom pisanih pisama; podeblja knjiga u tvrdom povezu izbledelih crvenih korica; glomazan starinski ručni sat s mat crnim licem i fosforescentnim brojčanikom. Kraj njih je stavio kutiju *Helou Kiti*, koja ih je štitila od nagrizajućeg dejstva morske vode. Mačak stade da je njuška. Rut ga podiže i spusti ga na pod, a zatim poče da razgleda predmete na stolu.

Pisma su bila na japanskom. Naslov na crvenoj knjizi bio je na francuskom. Na poleđini sata bile su ugravirane neka-kve oznake koje se nisu mogle razaznati, pa zato Oliver izvadi ajfon i uključi aplikaciju za mikroskop kako bi ih proučio. „Mislili da je i ovo japanski“, reče.

Rut je prelistala pisma pokušavajući da pročita karaktere ispisane izbledelim plavim mastilom. „Starinski krasopis. Prelepo, ali ne mogu da pročitam ni reč.“ Spustila je pisma i uzela sat od Olivera. „Da“, rekla je. „Ovo su japanski brojevi. Ali nije datum. *Yon, nana, san, hachi, nana.* Četiri, sedam, tri, osam, sedam. Da nije serijski broj?“

Prinela je sat uvetu i oslušnula da li kuca, ali nije radio. Spustila ga je i uzela jarkocrvenu kutiju. Ta boja se nazirala kroz izgrebanu plastičnu kesu i navela ju je da greškom pomisli kako je videla meduzu. Koliko li je dugo sve to plutalo okeanom dok nije završilo na obali? Poklopac kutije je na rubu imao gumenu zaptivku. Uzela je knjigu, koja je bila iznenađujuće suva. Platno na koricama bilo je meko i pohabano, a uglovi ulubljeni od nepažljive upotrebe. Prinela je rub knjige nosu i udahnula memljivi miris plesnivih listova i prašine. Pogledala je naslov.

„*À la recherche du temps perdu*“, pročitala je. „*Par Marcel Proust.*“

4.

Voleli su knjige, i to svih vrsta, a pogotovo stare, i kuća ih je bila prepuna. Nalazile su se svuda, poređane na policama, naslagane na podu, na stolicama i gazištima stepenika, ali ni njoj ni njemu to nije smetalo. Rut je bila pisac, a pisci, tvrdio je Oliver, treba da imaju mačke i knjige. Pored toga, kupovina knjiga joj je pružala utehu otkako su se preselili na zabačeno ostrvo usred tesnaca Desolejšn, na kome je javnu biblioteku predstavljao memljivi sobičak iznad gradske većnice, većito pun dece. Pored bogatog izbora starih slikovnica i izvesnog broja popularnih naslova za odrasle, knjižni fond se uglavnom sastojao od literature o vrtlarstvu, konzerviranju i čuvanju hrane, alternativnim izvorima energije, alternativnom lečenju i alternativnom školovanju. Rut su nedostajali izobilje

i raznovrsnost gradskih biblioteka, njihov mir i prostranost, i stoga se, kada su se doselili na ostrvce, dogovorila sa Oliverom da će moći da naruči svaku knjigu koju poželi, što je i radila. Nazivala je to istraživanjem, mada je na kraju ispalo da je on pročitao većinu, a ona tek nekoliko. Prosto je volela da joj budu tu. Međutim, nedavno je primetila da su listovi počeli da im bubre od vlažnog morskog vazduha i da im se u hrptovima zapatila gamad. Osećale su se na buđ kad se otvore. Bilo joj je krivo zbog toga.

„U traganju za izgubljenim vremenom“, prevela je naglas naslov u potamnelom zlatotisku, utisnut u crveni hrbat. „Nisam to čitala.“

„Nisam ni ja“, reče Oliver. „Doduše, ne bih ni pokušao da čitam na francuskom.“

„Mhm“, složila se, ali je ipak otvorila knjigu, tek koliko da vidi hoće li razumeti prvih nekoliko redova. Očekujući požuteli papir i starinsku štampu, našla se zatečena ugledavši adolescentsko ljubičasto pisanije što se pružalo preko stranice. To joj je izgledalo kao skrnavljenje i toliko se prenerazila da je zamalo ispustila knjigu.

5.

Štampani tekst je predvidiv i bezličan, a informaciju otkriva mehaničkom interakcijom s čitaočevim okom.

Nasuprot njemu, rukopis se opire oku, polako otkriva svoje značenje i ličan je koliko i koža.

Rut je zurila u stranicu. Ljubičaste reči bile su uglavnom engleske, tu i tamo prošarane japanskim znacima, ali nije se toliko trudila da razume njihovo značenje koliko da pobudi ono pritajeno, podsvesno osećanje piščevog prisustva. Prsti koji su držali ljubičasti flomaster sigurno su pripadali devojčici, tinejdžerki. Njen rukopis, nalik vijugavim živopisnim šarama

utisnutim u papir, sadržavao je njena raspoloženja i nemire, i onog trena kad je pogledala stranicu, Rut je bila potpuno sigurna da su vrhovi devojčicinih prstiju bili ružičasti i vlažni, s noktima izgrizanim gotovo do korena.

Malo bolje je pogledala slova. Bila su zaobljena i pomalo neuredna (odmah je počela da zamišlja takvu devojčicu), ali stajala su manje-više uspravno i veselo su marširala preko stranice u dobrom ritmu, bez žurbe, ali i bez otezanja. Ponegde su se na kraju reda pomalo zbijala, kao ljudi koji se tiskaju da uđu u lift ili metro kad vrata već počnu da se zatvaraju. Rut je osetila kako joj se budi znatiželja. Očigledno je to bio nekakav dnevnik. Ponovo je pogledala korice. Da li da ga pročita? Otvorila je prvu stranu, ovog puta svesno, osetivši se gotovo bezobrazno, kao da prisluškuje ili viri kroz ključaonicu. Pisci ionako provode mnogo vremena gurajući nos u tuđa posla. Rut je dobro znala to osećanje.

Čao!, pročitala je. *Zovem se Nao, i ja sam biće vremena. Zna li šta je biće vremena?...*

6.

„Naplavina“, reče Oliver. Proučavao je rakove vitičare srasle s površinom spoljašnje kese. „Ne mogu da verujem.“

Rut ga pogleda. „Naravno da je naplavina“, reče. „Iliti đubre.“ Osećala je toplotu knjige u rukama i želela je da nastavi da čita, ali ipak je upitala: „Postoji li ikakva razlika?“

„Naplavina je sve što more izbaci na obalu, a đubre je nešto što je neko svesno bacio. Razlika je u nameri. To znači da si u pravu, ovo se može smatrati đubretom.“ Vratio je kesu na sto. „Izgleda da je počelo.“

„Šta je počelo?“

„Predmeti iz Japana“, rekao je. „Izleteli iz orbite Tihookeanskog prstena...“

Po sjaju u njegovim očima Rut je odmah znala da je uzbuđen. Spustila je knjigu u krilo. „Šta je prsten?“

„Na planeti postoji jedanaest velikih prstenastih sistema morskih struja“, reče on. „Dva stižu do nas pravo iz Japana i razdvajaju se neposredno ispred obale Britanske Kolumbije. Manji, Aleutski prsten, skreće na sever, ka Aleutskim ostrvima. Veći ide na jug. Ponekad ga zovu i Kornjačin prsten, jer njime morske kornjače putuju kada migriraju od Japana do Bahe.“

Rukama je opisao veliki krug. Mačak, koji je u međuvremenu zaspao na stolu, verovatno je osetio njegovo uzbuđenje jer je otvorio zeleno oko da vidi šta se dešava.

„Zamisli da je ovo Tih okean“, reče Oliver. „Kornjačin prsten se kreće u smeru kazaljke na satu, a Aleutski u suprotnom.“ Rukama je opisivao velike lukove i krugove okeanskih tokova.

„Zar to nije isto što i Kurošio?“

Već joj je pričao o struji Kurošio. Zovu je i Crna struja, a nosi toplu vodu iz tropskih predela Azije do severozapadne obale Tihog okeana.

Međutim, Oliver je odmahnuo glavom. „Ne baš“, reče. „Prstenovi su veći. To su zapravo niske struja. Zamisli krug sačinjen od zmija, od kojih svaka grize rep one ispred. Kurošio je jedna od četiri ili pet struja koje čine Kornjačin prsten.“

Klimnula je glavom. Sklopila je oči i zamislila zmije.

„Svaki prsten kruži određenom brzinom“, nastavio je Oliver. „A trajanje jednog kruga zove se ton. Zar to nije divno? Kao muzika sfera. Najduži period kruženja iznosi trinaest godina, i on predstavlja osnovni ton. Kornjačin prsten ima poluton, koji traje šest i po godina. Aleutski prsten ima četvrt-ton od tri godine. Sve što struje nose sa sobom smatra se delom memorije datog prstena, a količina materijala koji napusti struju određuje vreme njegovog poluraspada.“

Uzeo je kutiju *Helou Kiti* i počeo da je obrće u rukama. „Zar je moguće da su ovo stvari iz japanskih domova koje je cunami odvuкао u more? Na osnovu praćenja njihovog kretanja predvideli su da će stići do naše obale, ali mislim da se to desilo pre nego što je iko očekivao.“

Nao

1.

Toliko toga treba da napišem. Odakle da počnem?

U poruci sam poslala ovo pitanje mojoj staroj Điko, i evo šta mi je odgovorila: 現在地で始まるべき。¹⁰

Važi, draga moja Điko. Počću upravo odavde, iz „Fifine ljupke keceljice“. „Fifi“ je jedan od mnogih kafića s francuskim sobaricama, koji su do pre godinu-dve nicali kao pečurke po celom Gradu elektrike Akiba,¹¹ ali ono što ovaj čini posebnim jeste fazon francuskog salona. Unutrašnjost je uglavnom roze i crvena, s ukrasima od zlata, abonosa i slonovače. Stolovi su okrugli i prijatni, s tablama nalik mermeru i nogama koje izgledaju kao da su izrezbarene od mahagonija, i odgovarajućim stolicama s ružičastim pufnastim sedištima. Na tepetima su vijugave tamnocrvene baršunaste ruže, a prozori su zaklonjeni satenskim draperijama. Tavanica je kitnjasta, s kristalnim lusterima i malim golim „kjupi“ lutkama, koje poput oblačića lebde u uglovima. U predvorju je garderoba, kao i žuborava fontana s kipom nage žene, obasjanim pulsirajućim crvenim reflektorom.

Nikada nisam bila u Francuskoj pa ne znam da li je ovakvo uređenje verodostojno, ali kladim se da u Parizu nema mnogo ovakvih tematskih kafića. Nije ni važno. Ugođaj u „Fifinoj ljupkoj keceljici“ veoma je šik i prislan, kao da vas je neko ugu-
rao u ogromnu klaustrofobičnu čestitku za Dan zaljubljenih,

10 *Genzaichi de hajimarubeki* – „Počni tu gde si sad.“ *Genzaichi* se može videti i na mapama, sa značenjem „Nalazite se ovde.“

11 Akihabara (秋葉原) – deo Tokija, nekada poznat po električnim uređajima, a danas po elektrici, stecište obožavalaca manga kulture.

a i konobarice s grudima dignutim do ispod brade i našušurenim uniformama izgledaju isto tako.

Nažalost, ovde je sada prilično prazno ako se izuzme nekoliko otaku¹² likova za stolom u uglu i dvoje izbuljenih američkih turista. Sobarice nadureno stoje u vrsti, čupkaju čipku na keceljama, dosađuju se i gledaju nas s neodobravanjem, kao da se nadaju da će ući nove, bolje mušterije i da će onda sve živnuti. Maločas je bilo malo veselije, kada je jedan otaku naručio omuraisu¹³ s velikim crvenim *Helou Kiti* licem nacrtanim kečapom. Sobarica na čijoj je znački pisalo da se zove Mimi klekla je pred njega i počela da ga hrani, duvajući u svaki zalogaj pre nego što mu ga gurne u usta. Amerikanci su na ovo odlepili, što je bilo urnebesno. Volela bih da ste to mogli da vidite. Ali kada je završio, Mimi je odnela prijav tanjir i ponovo je zavladala dosada. Amerikanci su naručili samo kafu. Muž moljaka ženu da mu dozvoli da i on poruči omurajs *Helou Kiti*, ali ona je sva na note. Čujem je kako mu objašnjava da je omurajs preskup, i potpuno je u pravu. Ovde deru, ali ja kafu dobijam besplatno jer mi je Babet drugarica. Obavestiću vas ako se žena malo opusti i predomisli se.

Ranije nije bilo ovako. Babet mi je pričala da su u vreme kada su kafići s francuskim sobaricama bili ninki#1!,¹⁴ ljudi stajali u redu i satima čekali samo da dobiju sto, da su konobarice bile najlepše devojke u Tokiju i da su se kroz buku Grada elektrike neprestano čuli njihovi uzvici „Okaerinasaimase, danasama!“¹⁵ zbog kojih su se muškarci osećali kao

12 otaku(お宅) – takođe i službeni način obraćanja („vi“). Znak 宅 znači „kuća“, a zajedno s uvažavajućim お u doslovnom prevodu znači „vaša cenjena kuća“, pri čemu se ne odnosi toliko na osobu koliko na jasno određeno mesto pokriveno krovom. Stoga ima smisla stereotip po kome je savremeni otaku zatvoren čovek, opsesivni samotnjak i društveno neprilagođena osoba koja koja retko napušta kuću.

13 omuraisu (オム・ライス) – omlet punjen pilavom i preliven kečapom i puterom.

14 ninki nanba wan! – nešto najpopularnije, na prvom mestu po popularnosti, hit.

15 Okaerinasaimase, dannasama! – Dobro došao kući, moj gospodar!

da su bogati i važni. Ali taj talas je prošao i sobarice više nisu „in“, tako da su sada jedini gosti strani turisti, poneki otaku¹⁶ iz unutrašnjosti, ili kakav kukavni hentai s prevaziđenim fetišom na keceljice. A ni konobarice više nisu toliko lepe i slatke, pošto mnogo više možete da zaradite kao bolničarka u medicinskim kafićima ili kao plišana igračka u Krevetgradu.¹⁷ Francuske sobarice polako ali sigurno izlaze iz mode, i svi to znaju, pa se zato i ne trude previše. Neko bi možda rekao da je ovde depresivno, ali meni je veoma opuštajuće upravo zato što se niko ne trudi previše. Depresivno je kada se svi previše trude, a ubedljivo je najdepresivnije kada se svi previše trude i iskreno veruju da time nešto postižu. Sigurna sam da je upravo tako bilo ovde nekada kada se sve orilo od vesele zvonjave zvona za poslugu i smeha, s redovima što zavijaju iza ugla i slatkim malim sobaricama koje se ulizuju gazdama kafića dok ovi sede izvaljeni, s firmiranim naočarima za sunce u izlizanim leviskama, poput zlih prinčeva ili mogula carstava iz video-igara. Ti tipovi su stvarno dno dna.

Eto zato mi je ovde sve potaman. Volim da dođem jer znam da ću uvek naći mesto, muzika je sasvim u redu, a konobarice me sad već znaju i uglavnom me ne diraju. Možda bi kafić trebalo da se sada zove „Fifina samotna keceljica“. Hej, pa to dobro zvuči! Baš mi se sviđa!

2.

Moja stara Điko stvarno voli da joj pričam sve do najsitnijih pojedinosti o savremenom životu. Više ne izlazi mnogo jer

16 ... a pošto reč *otaku* predstavlja i izraz poštovanja, kada se koristi kao zamenica u drugom licu dodatno naglašava viši društveni položaj osobe kojoj je upućena. Ta razlika u položaju dosledno se poštuje, mada može biti i ironična ili posprdna (npr.: vaše prevozvišenije).

17 Ne mogu da nađem ništa o medicinskim kafićima i Krevetgradu. Da nije ovo izmislila?

sada živi u hramu u planinčini hiljadu kilometara ni od čega i odrekla se ovozemaljskih zadovoljstava, a treba imati u vidu i da ima sto četiri godine. Neprestano ponavljam koliko joj je godina, ali zapravo samo nagađam. Uopšte ne znamo koliko je stara, a ona tvrdi da se ni sama ne seća. Ako je pitate za godine, reći će vam:

„Zuibun nagaku ikasarete itadaite orimas ne.“¹⁸

To nije odgovor, pa je zato ponovo pitate, a ona kaže:

„So des ne.“¹⁹ Odavno sam prestala da brojim...”

Vi je onda pitate za datum rođenja, a ona odgovara:

„Hmmm, stvarno se ne sećam tog dana...”

Ako nastavite da joj dodijavate i pitate je koliko je dugo živa, ona kaže:

„Otkako znam za sebe.”

Mislim stvarno, bako!

Jedino što sigurno znamo jeste da nema nikog starijeg od nje ko bi se sećao kada je rođena i da su matične knjige u me-snoj upravi izgorele u bombardovanju tokom Drugog svetskog rata, tako da moramo da joj verujemo na reč. Pre nekoliko

18 *Zuibun nagaku ikasarete itadaite orimasu ne* – „Već dugo sam živa, zar ne?“ Zapravo je potpuno neprevodivo, ali bi najtačniji prevod glasio: „Oživotvorile su me velike dubine svemira, na čemu sam im ponizno i duboko zahvalna.“ P. Arai zove ovaj oblik „zahvalbeni način“ i kaže da je lepota ove gramatičke konstrukcije upravo u njenoj neodređenosti i da je „nemoguće koristiti je u ljutnji“.

19 *Sō desu ne...* – Hmm, da, pretpostavljam da je tako...

godina odjednom je počela da tvrdi kako su joj sto četiri, pa je odonda tako i ostalo.

Kao što rekoh, moja stara Điko stvarno voli sve da zna i silno uživa kada joj pričam o ama baš svim zvucima, mirisima, bojama, svetlima, reklamama, ljudima, trendovima i novinskim naslovima koji sačinjavaju bučni okean zvani Tokio, pa sam zato uvežbala da sve primećujem i pamtim. Sve joj pričam, od novih pojava u kulturi do vesti o srednjoškolkama koje je neko silovao i ugušio najlon kesom u švalerskom hotelu. Baki možete sve to da kažete i uopšte joj neće smetati. Naravno, ne raduje je. Nije ona hentai. Ali razume da se ta sranja dešavaju i zato mirno sedi, sluša, klima glavom, prebira kuglice na svojoj džuzu²⁰ i blagosilja sirote srednjoškolke, perverznjake i sva živa bića na svetu koja pate. Ona je monahinja, pa joj je to posao. Kunem se, ponekad pomislim da je još živa samo zato što joj dajem dovoljno materijala za molitvu.

Kad sam je jednom pitala zašto voli da sluša sve te priče, objasnila mi je da je, kada se zamonašila, obrijala glavu i položila određene zavete kako bi postala bosacu.²¹ Jedan od zaveta bio je da će čuvati sva živa bića, što u suštini znači da je pristala da ne doživi prosvetljenje sve dok se sva ostala bića na svetu ne prosvetle. Otprilike kao kad propustite sve ostale da pre vas uđu u lift. Ako uračunate sva bića koja su ikada živela na planeti, pa tome dodate ona koja se rađaju svake sekunde i ona koja su već umrla – a pri tom ne mislim samo na ljudska bića, nego i na sve životinje i ostale oblike života, kao što su amebe i virusi, a možda čak i sve biljke koje su ikada živеле i koje će ikada živeti, kao i sve izumrle vrste – pa, onda vam je jasno da će do prosvetljenja i te kako potrajati. A šta ako se lift napuni i vrata se zatvore dok vi još stojite ispred?

20 juzu (数珠) – budistička brojanica.

21 bosatsu (菩薩) – bodisatva, probudeno biće, budistički svetac.

Kada sam pitala baku o ovom, počejala se po blistavom, ćelavom čelu i rekla: „So des ne. To je veoma veliki lift...“

„Ali, bako, to će trajati doveka!“

„Pa, onda ćemo morati više da se potrudimo.“

„Mi!?“

„Naravno, draga Nao. Moraš da mi pomogneš.“

„Nema šanse!“, odvrtila sam. „Zaboravi! Nisam ja nikakva jebena bosacu...“

Ali ona je na to samo coknula, pomerila još jednu kuglicu na brojnici i tako me pogledala kroz one njene debele naočare s crnim okvirima da sam pomislila kako se u tom trenutku verovatno moli i za mene. Nije mi smetalo. Osećala sam se bezbedno, kao da sam svesna da će se Điko, ma šta se desilo, postarati da uđem u onaj lift.

Znate šta? Baš sad, dok sam ovo pisala, nešto sam shvatila. Nikada je nisam pitala kuda ide taj lift. Sad ću da joj pošaljem poruku. Reći ću vam šta mi je odgovorila.

3.

Dobro, sada ću stvarno da vam pričam o neverovatnom životu Jasutani Điko, čuvenoj anarhistkinji, feministkinji i spisateljici razdoblja Taišo, kasnije posvećenoj budistkinji i monahinji, ali prvo moram da vam objasnim ponešto o knjizi koju držite.²² Verovatno ste primetili da ne izgleda kao isprazni dnevnik obične šiparice, s pufnastim debeljuškastim životinjicama na blistavim ružičastim koricama, srcastim katančićem i zlatnim ključićem. Kada ste je uzeli, sigurno niste pomislili: O, evo lepog i čistog dnevnika neke zanimljive japanske srednjoškolke. Čoveče, jedva čekam da ga pročitam! Ne, uzeli ste je zato što ste pomislili da je ovo filozofsko remek-delo Å

22 Podeljla, u tvrdom povezu, dimenzija otprilike 13x19 cm.

la *recherche du temps perdu* čuvenog francuskog pisca po imenu Marsel Prust, a ne potpuno nebitan dnevnik neke tamo Nao Jasutani. Sad se ispostavlja da je tačna izreka: Ne sudi knjigu po koricama.²³

Nadam se da se niste previše razočarali. Činjenica je da je neko budžio knjigu Marsela Prusta, ali to nisam bila ja. Kupila sam je ovakvu, prebudženu, u maloj prodavnici ručnih radova u Harađuku²⁴, u kojoj se prodaju unikatne rukotvorine, kao što su štrikani šalovi, navlake za ketai, narukvice od perli i slične super sitnice. Ručni radovi su megapopularni u Japanu i svi živi pletu, nižu perle, štrikaju ili prave pepakura,²⁵ ali ja sam prilično nevešta pa zato moram da kupujem rukotvorine ako hoću da pratim modu. Devojka koja pravi ove dnevničke je superpoznata po svojim rukotvorinama. Kupuje toware knjiga iz celog sveta, a onda brižljivo iseče štampane stranice i zameni ih čistim listovima. Radi to toliko vešto da uopšte ne primetite budževinu, nego prosto imate utisak da su slova samo skliznula sa stranica i pala na pod, poput gomile mrtvih mrava.

Nedavno su mi se u životu izdešavale neke baš gadne stvari, tako da onog dana kada sam kupila dnevnik nisam ni otišla u školu i bila sam mnogo tužna, pa sam rešila da odem u Harađuku i kupim nešto da se oraspoložim. Isprva nisam obratila pažnju na ove stare dnevničke jer sam mislila da stoje na polici samo kao ukras, ali onda mi je prodavačica pokazala u čemu je fora i naravno da sam istog časa morala da kupim jedan. Uopšte nisu bili jeftini, ali mnogo su mi se dopale izlizane korice i odmah sam videla da će biti mnogo dobar osećaj pisati

23 Korice su pohabane, presvučene crvenkastim platnom. Naslov je utisnut potamnelim zlatnim slovima na prednjoj korici i hrptu.

24 *Harajuku* (原宿) – deo Tokija poznat po omladinskoj kulturi i uličnoj modi.

25 *peipaakura* (ペーパー・クラ) – rukotvorine od papira, od engleskih reči *paper* (papir) i *craft* (rukotvorina).

u njima, baš kao prava objavljena knjiga. A što je najbolje od svega, znala sam da će to biti odlična mera predostrožnosti.

Ne znam jeste li i vi nekad imali problem da vas drugi tuku ili da vam ukradu nešto pa to posle iskoristite protiv vas, ali ako jeste, onda shvatate koliko je genijalna ova knjiga za slučaj da neka budala iz mog razreda poželi da mi ukrade dnevnik i pročita ga, a možda i da ga stavi na internet ili nešto slično. A ko bi uzeo staru knjigu koja se zove *À la recherche du temps perdu*? Oni tantuzi bi sigurno pomislili da mi je to lektira za đuku.²⁶ Ne bi ni znali šta to znači.

Da budem iskrena, ni ja nisam znala, pošto francuski ne umem ni da beknem. U prodavnici je bilo raznoraznih naslova, od kojih su neki bili na engleskom, kao *Velika očekivanja* i *Guliverova putovanja*, što je sasvim u redu, ali pomislila sam kako bi bilo najbolje da uzmem neku s naslovom koji ne razumem, jer ako bih znala šta znači, to bi moglo da utiče na moj kreativni izraz. Bilo ih je i na drugim jezicima – na nemačkom, ruskom, čak i na kineskom – ali na kraju sam odabrala *À la recherche du temps perdu* pošto sam pretpostavila da je to na francuskom, a francuski mi je potpuno kul i sav je nekako prefinjen, a na stranu to što je ova knjiga taman tolika da mi savršeno stane u tašnu.

4.

Naravno, istog trena kad sam kupila knjigu poželeda sam nešto u nju da upišem, pa sam zato otišla u obližnju kisu²⁷ i naručila „blu mauntin“, a zatim izvadila svoj omiljeni lju-bičasti flomaster i otvorila prvu bleožutu stranicu. Otpila sam gorki gutljaj i čekala da mi reči same dođu. Čekala sam

²⁶ *juku* (塾) – privatna škola za različite vannastavne aktivnosti, najčešće za pripremanje završnih i prijemnih ispita.

²⁷ *kissa* (喫茶) – kafeterija.

i čekala, otpila još jedan gutljaj, pa još malo sačekala. Ništa. Prilično sam brbljiva, što ste verovatno primetili, i retko mi se dešava da ne znam šta da kažem. Ali iako sam štošta imala na umu, ovoga puta mi reči nisu dolazile. Stvarno čudno, ali pomislila sam da verovatno imam tremu zbog stare-nove knjige i da će me to proći. Stoga sam dovršila kafu, pročitala nekoliko mangi i pošla kući u vreme kada se u školi završava nastava.

Ali kada sam sutradan ponovo pokušala, dogodilo se isto. I kad god sam kasnije izvadila knjigu, samo sam zurila u naslov i razmišljala. Marsel Prust je sigurno bio prilično važan ako je za njega čuo čak i neko kao što sam ja, iako isprva nisam znala ko je on i mislila sam da je neki čuveni kuvar ili francuski modni kreator. A šta ako je njegov duh ostao u koricama i besni zato što mu je neka tamo rukotvorka isekla sve reči i stranice? Šta ako me on sada ne pušta da koristim njegovu čuvenu knjigu za pisanje o tipičnim šiparačkim glupostima, kao što su simpatije (niko mi se ne sviđa), moderne krpice (tu sam nezajažljiva) ili debele butine (butine su mi sasvim u redu, ali mrzim svoja kolena). Stvarno ne možete kriviti duha starog dobrog Marsela što je s pravom pobesneo kad je pomislio da sam možda toliko glupa da pišem u njegovoj važnoj knjizi o svim tim glupim sranjima.

A i kad njegovom duhu ne bi smetalo, ne bih da koristim ovu knjigu za takve bezvezarije, sve i da mi ovo nisu poslednji dani života. Ali pošto ovo jesu moji poslednji dani, ipak bih volela da napišem nešto važno. Dobro, možda ne važno, jer ne znam ništa što je važno, ali makar nešto vredno. Hoću za sobom da ostavim nešto stvarno.

Ali o čemu stvarnom ja mogu da pišem? Naravno, mogu da pišem o sranjima koja su me zadesila, o svojim osećanjima prema tati, mami i mojim kobajagidrugaricama, ali nemam volje za to. Kad god razmišljam o svom glupom, ispraznom

životu, dođem do zaključka da samo traćim vreme i da nisam jedina takva. Isti je slučaj sa svima koje znam, osim stare Diko. Svi traće vreme, ubijaju vreme, osećaju se skenjano.

I šta uopšte znači kad se kaže da neko traći vreme? Da li je protraćeno vreme zauvek izgubljeno?

I ako je zauvek izgubljeno, šta to zapravo znači? Sigurno ne da ćete skorije umreti, zar ne? Jer, mislim, ako hoćete skorije da umrete, onda treba da uzmete stvar u svoje ruke.

5.

Bilo kako bilo, ove uznemirujuće misli o vremenu i duhovima vraćale su mi se kad god bih pokušala da napišem nešto u Marselovoj knjizi, sve dok na kraju nisam zaključila kako moram da saznam šta znači naslov. Pitala sam Babet, ali ona, naravno, nije mogla da mi pomogne jer nije prava francuska sobarica, nego obična nesvršena srednjoškolka iz okruga Ćiba, a od francuskog zna samo nekoliko seksi fraza koje je naučila od matorog profana s kojim se neko vreme zabavljala. Kada sam se te večeri vratila kući, izguglala sam Marsela Prusta i saznala da *À la recherche du temps perdu* znači „U traganju za izgubljenim vremenom“.

Uvrnuto, zar ne? Mislim, sedela sam tamo u kafiću s francuskim sobaricama u Akibi i premišljala o izgubljenom vremenu, a stari dobri Marsel Prust je još pre sto godina sedeo u Francuskoj i napisao čitavu knjigu na potpuno istu temu. Možda zato njegov duh vreba među koricama i brlja mi misli, ili je možda sve to suluda podudarnost, ali šta god da je, pa zar nije dobra fora? Mislim da su takve podudarnosti kul, čak i kada ništa ne znače, ali ko zna? Možda nešto znače! Ne kažem da se sve dešava s neakvim razlogom. Prosto sam imala utisak da smo stari Marsel i ja na istoj talasnoj dužini.